

ENG

Grafiky s rodokmenem

Poklady starých grafických sbírek

Prints with a Pedigree

Treasures from Old Print Collections

Grafiky s rodokmenem

Poklady starých grafických sbírek

Veřejné umělecké sbírky, jako je Národní galerie v Praze, se utvářejí postupně nákupy, odkazy a dary. Zatímco původ obrazů je často známý hluboko do minulosti, u grafických listů je to poměrně vzácné. Grafiky nebyly tak cenné jako malby, proto se o nich většinou nevedly detailní záznamy, svědectví o jejich vlastních tak nacházíme pouze v podobě sběratelských značení na samotných grafických listech. Počátky sběratelství grafiky spadají do období renesance, do prostředí vzdělaných panovníků, šlechticů a učenců. Rytiny bývaly často vlepovány do alb a uchovávány v knihovnách, představovaly jakési obrazové encyklopedie. Stará sběratelská alba jsou dnes velmi vzácná. Vlastnická značení grafik se objevují až od 17. století, nejprve šlo o podpis sběratele a rok získání rytiny, později si vlastníci začali vytvářet sběratelská razítka se svým jménem nebo iniciálami či obrázkem. Grafikám se postupem času dostávalo větší úcty jako svébytného uměleckého díla, což se projevilo i ve sběratelství. Určitý protipól k tomuto přístupu představovalo shromažďování grafik v uměleckých dílnách, kde sloužily zejména jako předlohy a zdroj inspirace a byly vnímány spíše jako pracovní nástroj nežli péčí zahrnutý sbírkový předmět.

Grafické listy z Národní galerie v Praze mají převážně střeoevropský původ, sběratelé je kupovali v Praze, Vídni, Norimberku či Berlíně, některé rytiny však pocházejí z mnohem vzdálenějších míst. Výstava představuje specifika sběratelství grafiky a výběr nejvýznamnějších grafických listů z našeho fondu z hlediska jejich původu v prestižních sbírkách.

Prints with a Pedigree

Treasures from Old Print Collections

Public art collections, such as the National Gallery in Prague, are developed over time through purchases, bequests and gifts. Whereas the provenance of paintings is often traceable deep into the past, this is fairly rare with prints. Originally, prints were not as valued as paintings and so there were no detailed records kept of them, and information about their owners can only be found in the form of collector's marks and stamps on the sheets themselves. The emergence of print collecting dates to the Renaissance period in the milieu of learned rulers, aristocrats, and scholars. Engravings were often pasted into albums and housed in libraries, representing sorts of pictorial encyclopaedias. Old collector's albums are very rare today. Owner's marks on prints appeared as late as the 17th century; initially, these consisted of the collector's signature and the year the print was obtained, later on collectors introduced stamps with their names, initials or images. Over time, prints earned greater acknowledgement as works of art in their own right, which made them sought-after collectibles. In contrast to this approach, in art workshops prints were amassed to serve as models and sources of inspiration, and were perceived more as working tools than as collector's items deserving special care.

The prints preserved in the National Gallery in Prague are mostly of Central European provenance; collectors purchased them in Prague, Vienna, Nuremberg or Berlin, some engravings, however, come from much more distant places. The exhibition explores certain specific aspects of print collecting and showcases a selection of prints from the gallery's holdings that are particularly valued in light of their origin in prestigious collections.

1 |

Aegidius Sadeler (kolem | ca. 1570–1625)

Vladislavský sál | Vladislav Hall, 1607

mědiryt | engraving, 564 × 611 mm

R 78014

Impozantní rytina zobrazuje Vladislavský sál na Pražském hradě v době vlády císaře Rudolfa II. V sále panoval čilý ruch, přicházeli sem domácí i zahraniční návštěvníci Prahy. Mezi krámky rozestavěnými po jeho obvodě vidíme vlevo dole obchod s grafickými listy. Rudolfův dvorní rytec Aegidius Sadeler zde patrně zobrazil sám sebe v roli prodejce. Rytiny jsou zavěšeny i rozloženy na pultě, zákazníci si je se zájmem prohlížejí a nakupují. Kromě přímého prodeje od autora získávali sběratelé grafiky také prostřednictvím obchodníků s knihami či uměním, mohli tak kupovat i nejnovější produkci z Antverp nebo Itálie. Velkou událost představoval veletrh knih a grafik ve Frankfurtu nad Mohanem, který byl hojně navštěvován vydavateli, umělci i sběrateli.

(BK)

This impressive engraving depicts Vladislav Hall at Prague Castle during the rule of Emperor Rudolf II. Bustling with activity, the hall was frequented by local and foreign visitors to Prague. Among the stalls arranged along its perimeter, a print shop can be seen in the lower left corner. Rudolf's court engraver Aegidius Sadeler probably portrayed himself in the role of print seller. Prints are shown both hanging on lines and lying on the counter, customers are examining them attentively and buying them. Besides direct purchases from artists, collectors acquired prints through book and art dealers, which enabled them to obtain the latest production from Antwerp or Italy. The Frankfurt book and print fair was a major event that was amply visited by publishers, artists, and collectors.

(BK)

Engraving of the interior of St. Peter's Basilica during a ceremony. The scene is set within the vast nave, characterized by its high, ribbed vaulted ceiling and large arched windows. A central aisle is filled with a dense crowd of people in 17th-century attire. In the foreground, a man in a long coat and hat is seen leading a pack animal, possibly a mule or horse, carrying supplies. To the left, a group of people is gathered around a table, possibly a registration desk or a place of sale. The architecture is detailed, showing the massive piers supporting the vaults and the ornate balustrades along the side aisles. At the far end of the nave, a large, multi-paned window is visible, and a group of people is gathered near the entrance to the apse. The engraving is framed by a dark border, and two coats of arms are visible in the upper corners. At the bottom, there is a block of Latin text and a small circular seal on the right side.

2 |

Abraham de Bosse (1604–1676)

Rytecká dílna | Printmaking Workshop, 1643

lept | etching, 257 × 321 mm

R 198071

Návštěvu sběratelů přímo v rytecké dílně zachytil francouzský grafik Abraham de Bosse. V popředí vidíme dvojici rytců při práci, muž nalevo pracuje v technice leptu, jeho kolega napravo v mědirytu. Na pozadí jsou zavěšeny hotové grafické listy, které si zájemci mohou zakoupit. Od konce 17. století se výtvarná díla prodávala také v aukcích. Rytina tvoří součást vzácného barokního alba, které obsahuje grafické listy vydané v 16. a 17. století, včetně děl Václava Hollara nebo velmi cenného cyklu římských vedut od Nizozemce Hieronyma Cocka.

(BK)

The French printmaker Abraham de Bosse depicted collectors visiting a printmaking workshop. Shown in the foreground are two engravers at work, the man on the left is working in the etching medium, his colleague to the right in the engraving technique. Hanging in the background are finished prints that the visitors can purchase. From the late 17th century, works of art were also sold at auctions. This etching forms part of a valuable Baroque album comprising prints published in the 16th and 17th centuries, including works by Wenceslaus Hollar, as well as the invaluable series of prints of Roman ruins by the Flemish printmaker Hieronymus Cock.

(BK)

3 |

Jacob Matham (1571–1631) – rytec | engraver
Hendrick Goltzius (1558–1617) – autor předlohy | inventor
Diana jako bohyně Měsíce a mladý muž hrající na loutnu |
Diana as Luna with a Young Man Playing a Lute, 1643
mědiryt | engraving, 197 × 295 mm
R 169350

Sběratelé uchovávali grafické listy v albech, ale též jako volné listy, které ukládali do desek či krabic. V 16. století byly grafické sbírky členěny zejména tematicky podle kategorií jako např. portréty, římské starožitnosti, náboženské náměty, slavnosti, historické výjevy apod. Takové sbírky měly hlavně naučný charakter, ilustrovaly svět kolem nás, moralizovaly i bavily. Někdy však sběratelé zakládali grafiky ve sledu, v jakém je získávali, tedy bez námětového kritéria. Od 17. století narůstala obliba členění sbírky podle autorů, grafikám tím byla přiznávána větší umělecká hodnota. S rostoucí emancipací grafiky souvisí i péče o jednotlivé listy, mnozí sběratelé grafické listy pečlivě adjustovali zdobným orámováním podobně jako kresby, což vidíme v případě této rytiny.

(BK)

Collectors preserved prints in albums, but also as loose sheets that they kept in folders or stored in boxes. In the 16th century, prints were arranged above all thematically according to categories such as portraits, Roman antiquities, religious subjects, festivities, historical scenes, and so forth. These collections were chiefly of a didactic character, they illustrated the world at large, were intended for moral instruction, or simply to entertain. Sometimes, however, collectors arranged prints in the order they had obtained them, i.e., following no thematic criteria. In the 17th century, print collections began to be arranged based on authorship, which granted prints greater artistic value. With the increasing emancipation of the art of printmaking, single-sheet prints were given greater care – many collectors meticulously mounted sheets in decorative framings quite like drawings, which can be seen in this engraving.

(BK)

Sic IUVENES LUNÆ per amica silentia multos LUNA Ille DEUS propeæ cæco inflammavit Amore Multos incensat
F. Maitland fecit, W. de Blandino incidit.

4|

Monogramista MF (?) | Monogrammist MF (?) (činný ve druhé polovině 16. století v Německu | active in the second half of the 16th century in Germany) – rytec | engraver

Tobias Stimmer (1539–1584) – autor předlohy | inventor

Dáma u ptačí budky | Lady by a Birdhouse

z cyklu | from the series *Kunst und Lehrbüchlein für die anfahenden Jungen...*, 1580

dřevořez | woodcut, 185 × 128 mm

R 52072

Ne všechny rytiny byly uchovávány s uctivou péčí, často obsahují různé nepůvodní zásahy. Představovaný dřevořez zobrazuje poutavou alegorii o pošetilosti lásky. Venuše dává mladíkům křídla, bláznovské čapky poukazují na jejich bláhovost. Vrhají se do milostného dobrodružství symbolizovaného holubníkem, kde přicházejí o iluze o věčné lásce, a zbaveni křídel padají k zemi. Grafický list patří k vydání před vepsáním textu, v pozdější edici byly výjevy doplněny nadpisy a verši. Tato rytina nesla později název *Zaslepenost lásky*. Vlastník listu si podle novější rytiny text dopsal. Grafika byla součástí cyklu určeného pro výuku mladých umělců.

(BK)

Not all prints were preserved with respectful care, often they manifest a variety of later interventions. The woodcut on view depicts an engaging allegory about the folly of love. Venus is giving young men wings; the fool's caps allude to their foolishness. They plunge into an amorous adventure symbolized by a dove-cote where they lose their illusions about eternal love and, stripped of their wings, fall to the ground. The print comes from an edition produced prior to the inscription of the text; in a later edition, the scenes were accompanied with titles and verses. This woodcut was subsequently entitled *The Blindness of Love*. The owner of the print subsequently wrote in the text based on a later-date impression. The sheet was part of a set of prints intended for the training of young artists.

(BK)

5 |

Balthasar Moncornet (kolem | ca. 1590/1598–1668) – vydavatel | publisher

Louis de Rohan, prince de Guéméné, 1656

mědiryt | engraving, 162 × 111 mm

II. stav | state II

R 216285

Portrét náleží do cyklu vyobrazení významných mužů Francie. Zobrazeným je Ludvík VIII., vévoda z rodu Rohanů. Vlastník rytiny se nespokojil s nepřesným označením portrétovaného a červeně opravil či doplnil některé údaje včetně narození a úmrtí. Jiná ruka pak níže připojila „Grand Veneur de France“, což byl královský úřad nejvyššího lovcího, který portrétovaný zastával. Pro sběratele byla tato rytina primárně zdrojem poznání spíše nežli objektem umělecké hodnoty.

(BK)

The portrait comes from a series of images portraying distinguished men of France. The sitter is Louis VIII, Duke of the House of Rohan. Discontent with the inaccurate information about the portrayed man, the owner of the print corrected it in red and added various data, including his birth and death dates. Penned by another hand lower down is the title of the sitter's royal office – “Grand Veneur de France” or Grand Huntsman of France. For collectors, this print was primarily a source of information rather than an object of artistic value.

(BK)

^{VII} LOUIS DE ROHAN PRINCE DE GUEMENE. Duc de Montbazon
Comte de Montauban Marquis de Marigny Gouverneur de
Moy le 19 Janvier 1657 Lisle de France . âgé de 64 ans . né 5 Aout 1599.
B. Moncornet excé Cum priviul. Regis. 1656.

Grand Veneur de France .

1599. - 1667.

6 |

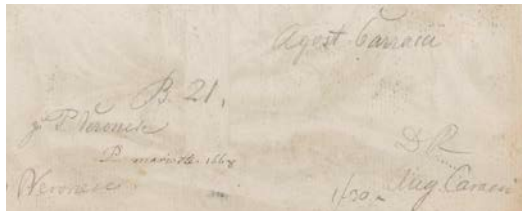
Agostino Carracci (1557–1602) – rytec | engraver
Paolo Veronese (1528–1588) – autor předlohy | inventor
Ukřižování | The Crucifixion, asi | ca. 1582
měřiryt | engraving, 305 × 216 mm
R 17195

Rytina patří ve fondu Národní galerie mezi grafické listy s nejvýznamnějším původem. Podpis „P. Mariette 1668“ na její zadní straně dokládá, že pochází ze sbírky významného francouzského vydavatele a sběratele Pierra Marietta II. (1634–1716), který ji získal v roce 1668. Později se *Ukřižování* dostalo do další elitní sbírky, německého hraběte Wilhelma Heinricha von Lepell (1755–1826), který svou kolekci odkázal pruskému králi Bedřichu Vilémovi III. a byla tak začleněna do berlínského Kupferstichkabinetu. Tam tento fond označili razítkem se jménem donátora a též vlastní značkou. Později grafický list ze sbírky vyřadili, patrně proto, že výjev vlastnili ve více otiscích. O tom svědčí tzv. vyřazovací razítko, které rovněž dokládá, že list nebyl z veřejné sbírky zcizen. V roce 1946 rytinu věnoval Národní galerii Jindřich Klazar (1867–1951), průmyslník ze Dvora Králové. Usadil se v Praze a jeho grafická sbírka patřila k vyhlášeným.

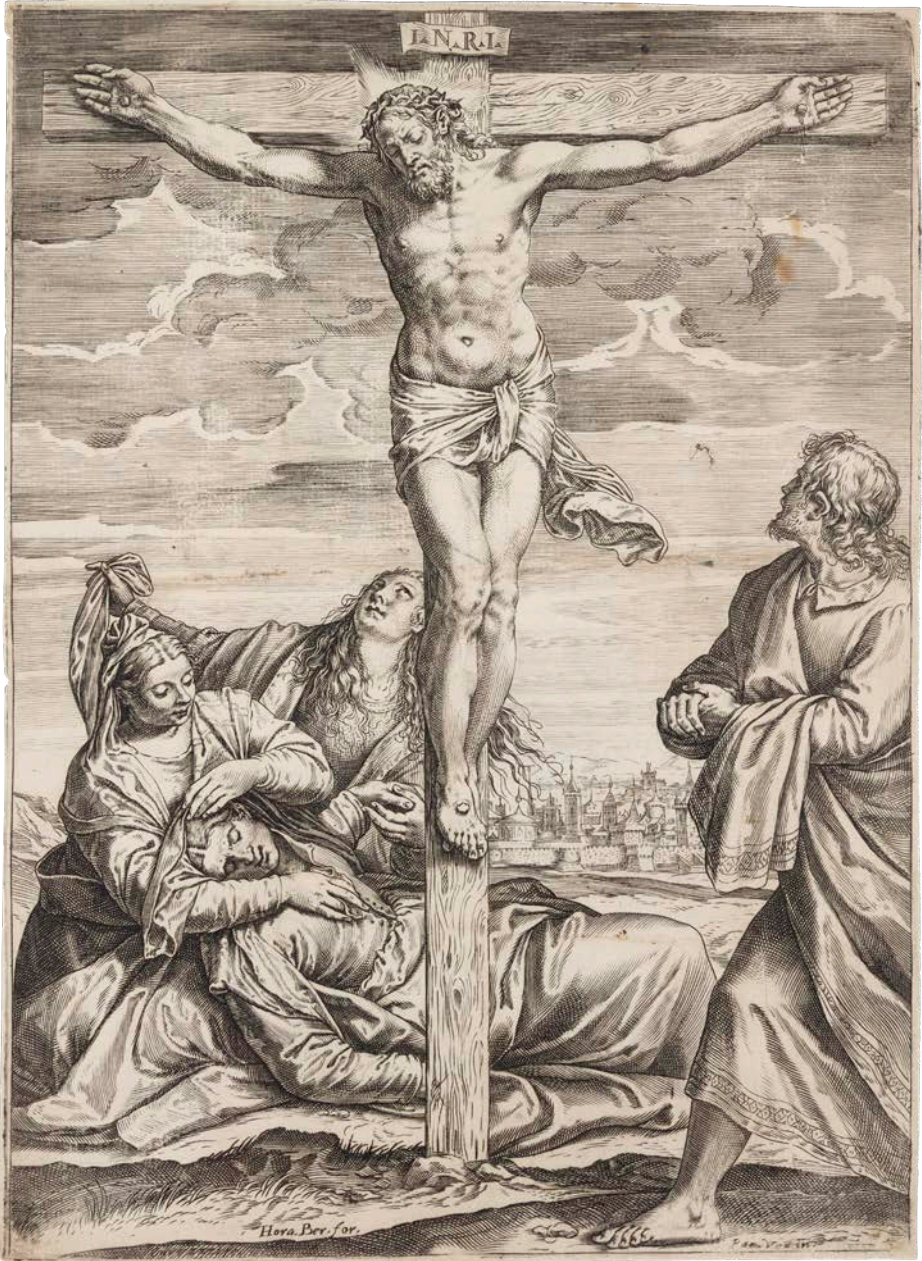
(BK, LB)

This engraving is one of the prints in the holdings of the National Gallery having the most valued origin. The signature “P. Mariette 1668” on its reverse side is proof that the sheet comes from the collection of the prominent print publisher and collector Pierre Mariette II (1634–1716), who acquired it in 1668. Subsequently, *The Crucifixion* found its way to yet another superb collection, that of German Count Wilhelm Heinrich von Lepell (1755–1826), who bequeathed the collection to King Frederick William III of Prussia, and it was through this channel that it was eventually incorporated into the Kupferstichkabinett in Berlin. There, the corpus of prints was marked with the stamp bearing the name of the donor and also the museum’s own mark. Later on, the print was removed from the museum’s collection, perhaps as they already owned numerous impressions. This is documented by the so-called de-accession stamp, which also indicates that the sheet was not stolen from the public collection. In 1946 the engraving was donated to the National Gallery by Jindřich Klazar (1867–1951), an industrialist from Dvůr Králové. He settled in Prague and his print collection was quite famous.

(BK, LB)

verso (detail | details)

7|

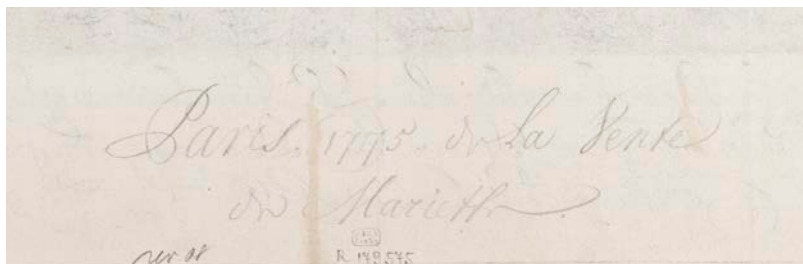
Hendrick Goudt (1583–1648) – rytec | engraver
Adam Elsheimer (1578–1610) – autor předlohy | inventor
Útěk do Egypta | The Flight to Egypt, 1613
mědiryt | engraving, 360 × 405 mm
R 179575

Tento vynikající grafický list má původ rovněž ve sbírkách dynastie Mariettů. Tradiční námět noční scény svatě rodiny prchající do Egypta před záští krále Heroda je mimořádně působivě ztvárněn. Podle přípisu na zadní straně byl tento otisk prodán v roce 1775 v pařížské aukci sbírky Pierra-Jeana Marietta (1694–1774) po jeho úmrtí. Poslední významný člen proslulého rodu grafiků, vydavatelů a obchodníků s rytinami je pokládán za jednoho z největších znalců grafiky a kresby. Vybudoval vlastní renomovanou sbírku, katalogizoval sbírku grafiky Královské knihovny v Paříži i kolekci Evžena Savojského ve Vídni. Patřil mezi kulturní elitu Francie i celé Evropy. Rytinu daroval do Národní galerie Hugo Richter ml. v roce 1980 spolu s dalšími vzácnými grafikami ze své sbírky.

(BK)

This excellent engraving was also formerly in the collections of the Mariette dynasty. The traditional subject showing a night scene with the Holy Family fleeing to Egypt before the wrath of King Herod is visually highly compelling. According to the annotation on the back of the sheet, this impression was sold in 1775 in the Paris auction of the old master print collection of Pierre-Jean Mariette (1694–1774) after his death. This last important member of the distinguished family of printmakers, publishers, and dealers is regarded as one of the greatest connoisseurs of graphic art and drawing. He developed his own renowned collection, and catalogued the print collections of the Royal Library in Paris and of Prince Eugene of Savoy in Vienna. He ranked with the cultural elite of France and Europe as a whole. This sheet was donated to the National Gallery by Hugo Richter Jr. in 1980, together with other rare prints from his collection.

(BK)

verso (detail)

Desugit in tenebris Lux mundi, et conditor orbis Rebus in adversis exemplum. Vini sumit: Cruxi,
 Cecidit apud Phaeos latrat, res mira, Tyranos Quum semper tristi fortuna cecidit ira,
 Aloudi Carat. Comes, et hoc Mel. Epus. 1703

8 |

Annibale Carracci (1560–1609)

Spící Venuše a satyr (Antiope a Zeus ?) | Sleeping Venus and a Satyr (Antiope and Jupiter ?), 1592

lept | etching, 155 × 227 mm

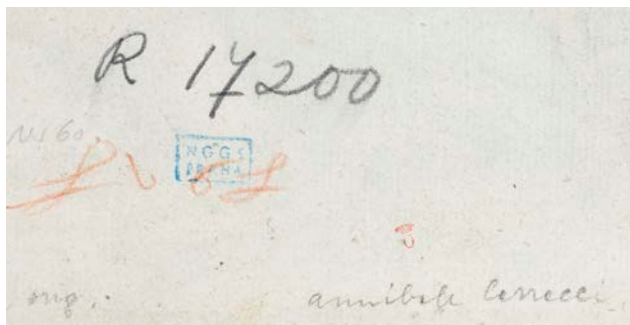
R 17200

Carracciho lept s eroticky laděnou mytologickou scénou má rovněž původ v přední francouzské grafické sbírce. Zadní stranu zdobí malá červená značka písmene O s korunkou. Takto značil své sbírkové předměty hrabě Octave de Behague (1827/1828–1879), který se řadí mezi největší francouzské bibliofily a sběratele grafiky 19. století. Vlastnil více než 3 000 grafik a cennou knihovnu. Sběratelskou vášeň podělily též jeho dcery Berthe a Martine, posledně zmíněná byla mimo jiné i podporovatelkou Paula Verlaine či Saint-John Perseho. Rodina patřila mezi přední postavy pařížského kulturního života 19. a 20. století. Vzácný lept byl Národní galerii darován již zmíněným českým sběratelem Jindřichem Klazarem.

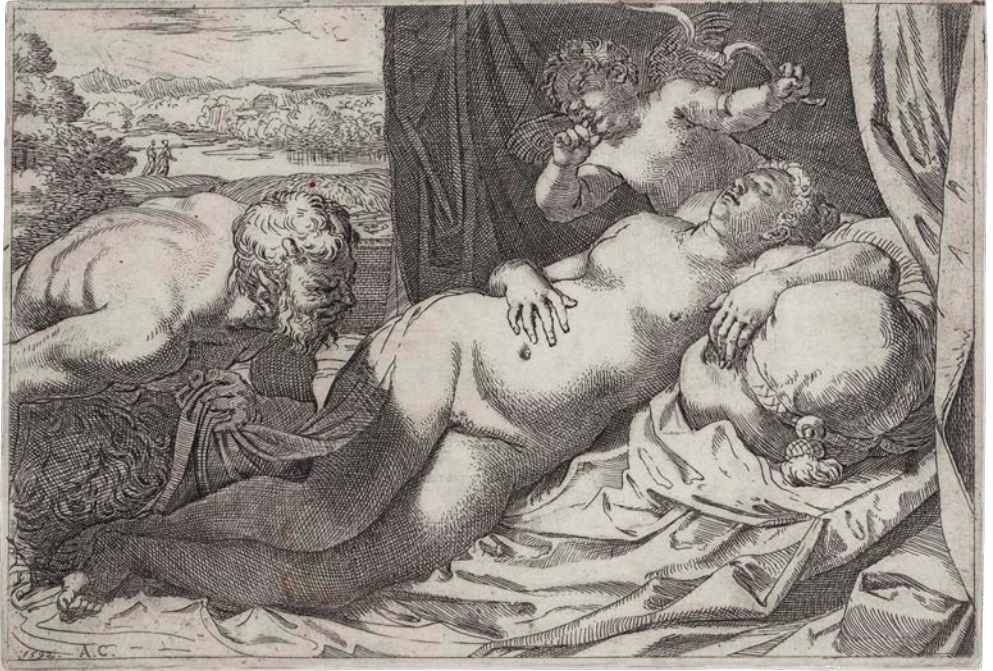
(BK)

Carracci's etching that shows a sensual mythological scene was also formerly housed in the prominent French print collection. The reverse side is adorned with a small red mark in the shape of the letter O and a coronet. This was the mark used by Count Octave de Behague (1827/1828–1879) for art objects in his collection. He was one of the most notable 19th-century French bibliophiles and print collectors, who owned more than 3,000 prints as well as a valuable library. His collecting passion was handed down to his daughters Berthe and Martine, the latter of whom was, interestingly, also a patron to Paul Verlaine and Saint-John Perse. The family figured prominently in the cultural life of Paris of the 19th and 20th centuries. This valuable etching was donated to the National Gallery by the Czech art collector Jindřich Klazar.

(BK)

verso (detail)

9|

Marcantonio Raimondi (asi | ca. 1480 – před | before 1534) – rytec | engraver

Raffael | Raphael (1483–1520) – autor předlohy | inventor

Apollon | Apollo, 1512–1515

mědiryt | engraving, 218 × 100 mm

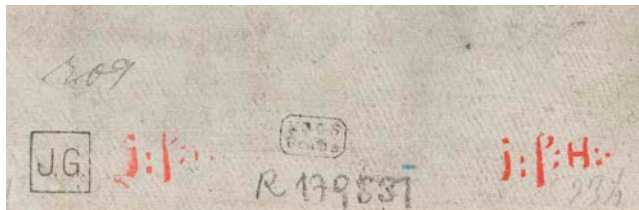
R 179531

Rytina zobrazuje krásného Apollona jako boha hudby, s lyrou v ruce. Sběratelská razítka na zadní straně prozrazují její původ v předních britských sbírkách. Značka „J. G.“ patřila Johnu Griffithsovi (1806–1885), který byl rektorem oxfordské Wadhamovy koleje. Jeho sbírka nebyla rozsáhlá, byla však vytříbená. Jeden ze svých Rembrandtových leptů prodal Griffiths v roce 1883 za 1 510 liber, což byla v té době vůbec nejvyšší dosažená částka za grafiku. Apollona následně získal John Postle Heseltine (1843–1929), jak dokazuje červená značka „j:p:H:“. Také on měl vynikající sbírku, několik vzácných kreseb věnoval do British Museum. Heseltine byl movitý obchodník na burze, s láskou se však věnoval i vlastní grafické tvorbě. Byl též mnoho let členem správní rady National Gallery v Londýně. Pražská Národní galerie získala grafiku darem od Hugo Richtera ml. v roce 1980.

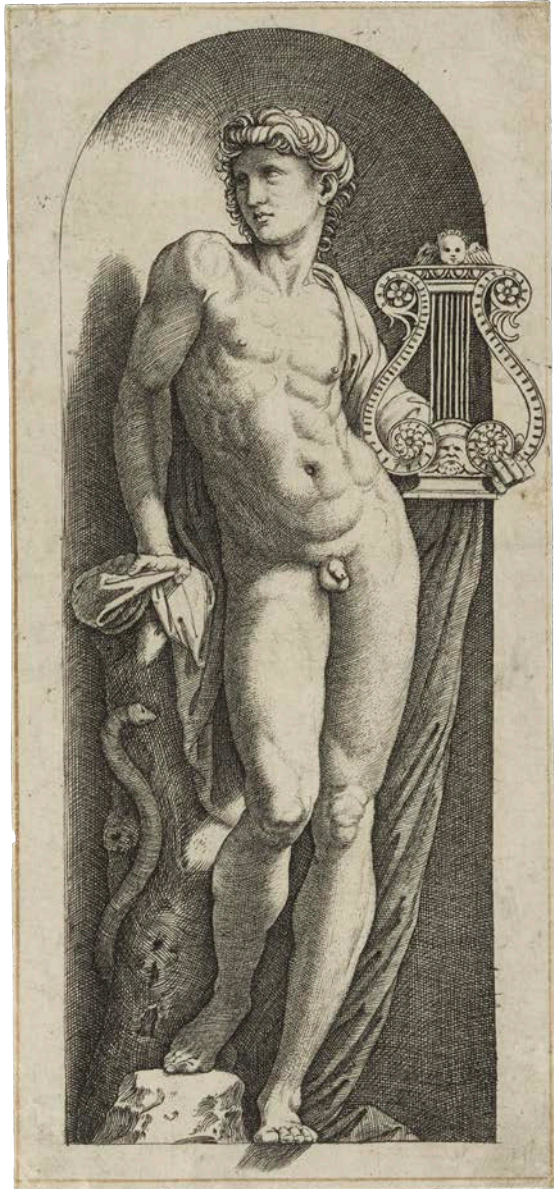
This engraving portrays the beautiful Apollo as the god of music, holding a lyre. The collector's stamps on the back of the sheet attest to its origin in prominent British collections. The mark "J. G." was used by John Griffiths (1806–1885), who was Warden of Wadham College at the University of Oxford. While not extensive in size, his collection was highly refined. In 1883 Griffiths sold one of his Rembrandt etchings for 1,510 pounds, which was the highest-ever sales price obtained for a print in those days. Apollo was subsequently acquired by John Postle Heseltine (1843–1929), as is evident from the red mark "j:p:H:". He, too, owned a superb collection and donated several valuable drawings to the British Museum. Heseltine was a wealthy stockbroker, however he also made his own prints. He was a long-time trustee of the National Gallery in London. The Prague's National Gallery obtained this print as a gift from Hugo Richter Jr. in 1980.

(BK)

(BK)

verso (detail)

10 |

Lucas van Leyden (1489/1494–1533)

Žena s laní | Woman with the Hind, 1509

mědiryt | engraving, 107 × 73 mm

R 15942

Mědiryt je příkladem rané tvorby Lucase van Leyden, jenž je právem považován za nejvýznamnějšího rytce Nizozemí počátku 16. století. Byl součástí grafické sbírky Karla Ferdinanda Friedricha von Nagler (1770–1846), ve své době jedné z nejproslulejších soukromých sbírek na území Německa. Proto o její získání usiloval berlínský Kupferstichkabinett. Nákup se podařil v roce 1835. Grafiky a kresby z Naglerovy kolekce byly označeny razítkem „v.N.“, ta další patří Kupferstichkabinettu. Připsaný letopočet 1886 odkazuje na prodej duplikátů z berlínské sbírky. Pražská Národní galerie získala i tento cenný grafický list díky daru od Jindřicha Klazara. Věnovaná kolekce zahrnovala například také rytiny Albrechta Altdorfera, Heinricha Aldegrevera či rodiny Sadelerů.

(LB)

This engraving is an example of the early work of Lucas van Leyden, who is rightfully considered the most accomplished Dutch printmaker of the early 16th century. The sheet formed part of the graphic art collection of Karl Ferdinand Friedrich von Nagler (1770–1846), in its day one of the most renowned private collections in Germany. This is why the Kupferstichkabinett in Berlin strove to obtain it. The purchase successfully accomplished in 1835. Prints and drawings from Nagler's collections were marked with the stamp "v.N.", the second stamp belongs to the Kupferstichkabinett. The inscribed year 1886 refers to the sale of duplicates from the Berlin collection. Prague's National Gallery also acquired this valuable graphic sheet as a gift from Jindřich Klazar. The donated collection included prints by Albrecht Altdorfer, Heinrich Aldegrever and the Sadeler family.

(LB)

11 |

Jacob von Sandrart (1630–1708) – rytec | engraver

Daniel Preissler (1627–1665) – autor předlohy | inventor

Justus Jacob Leibniz, teolog | Justus Jacob Leibniz, Pastor, po | after 1665

mědiryt | engraving, 354 × 244 mm

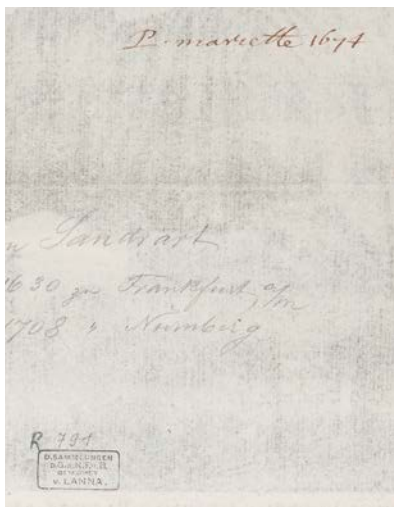
R 791

Portrét norimberského duchovního Justa Jacoba Leibnize (1610–1683), strýce slavného filozofa a matematika Gottfrieda Wilhelma, také náležel do proslulé pařížské sbírky Pierra Marietta II. Jeho podpis na zadní straně rytiny doplňuje i rok získání rytiny: 1674. Později tento grafický list zakoupil jiný významný sběratel: Vojtěch Lanna (1836–1909). Podnikatel, mecenáš a spoluzakladatel Uměleckoprůmyslového musea v Praze vybudoval světově proslulé sbírky, které zahrnovaly též mimořádnou kolekci grafiky. Početný soubor rytin věnoval Lanna Společnosti vlasteneckých přátel umění, jíž byl členem a později i jednatel.

(BK)

This portrait of the theologian Justus Jacob Leibniz (1610–1683) of Nuremberg, the uncle of the prominent German philosopher and mathematician Gottfried Wilhelm, also comes from the famous Parisian collection of Pierre Mariette II. His signature on the back of the print is accompanied by the year of its acquisition: 1674. Later on, the engraving was purchased by yet another illustrious art collector: Vojtěch (Adalbert) Lanna (1836–1909). This entrepreneur, patron of the arts and co-founder of the Museum of Decorative Arts in Prague developed world-renowned art collections that included a remarkable cluster of prints. Lanna donated a large corpus of engravings to the Society of Patriotic Friends of the Arts, whose member and later trustee he was.

(BK)

verso (detail)

M. IUSTUS JACOBUS LEIBNIZ, PASTOR AD SANCTUM IACOBI. Etatis 55. A. 1665.

*Aspice LEIBNIZ picta sub imagine Coepus,
 Quam micat ex oculis fibra quod una legit ?
 Integritas vitam, procerordia Numinis adde
 Oculis, et fontem gratia, et oza fides.
 Quosque presentem coram, quotquotq, loquentem
 Auscultant, tota pectore et ore reverent
 Vt Nisi, et in senium vergens LEIBNIZUS arum
 Transigat incolamir, nec sine laude sua.*

*Quae Epigrammate
 Vnipl. Reverendi. Excellentissimi, et Clariissimi
 DN. Gilegi et Affini honoratissimi, picturam
 imaginem, typum, et effigiem, gratia, ornate, velle
 vram, velle, velle, velle, velle, velle, velle, velle
 velle, velle, velle, velle, velle, velle, velle, velle
 Daniel Welfer, Pict. et S. Laurenti,
 et Kay. Phyl. et Metaph. P. P.
 D. Prager. p. 1. I. S. 1665. Julij.*

12 |

Heinrich Aldegrever (asi | ca. 1502–1555/1561)

Přísný otec (Legenda o Herkinbaldovi) | Angry Father (Legend of Herkinbald), 1553

mědiryt | engraving, 113 × 78 mm

R 472

Ojedinělý námět této rytiny zachycuje výjev ze středověké legendy o Herkinbaldovi. Nemocí na loži upoutaný soudce podřezává hrdlo svému synovci odsouzenému za znásilnění, aby dostál spravedlnosti.

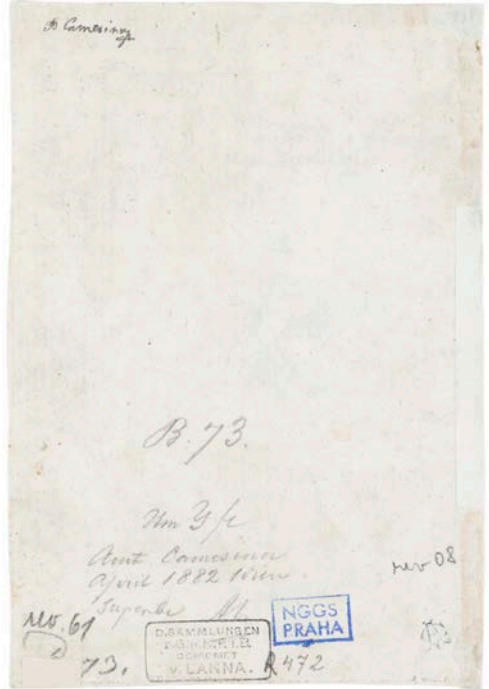
Razítko v pravém dolním rohu na rubu odkazuje na rytce a sběratele Alberta von Camesina (1806–1881). Prodej jeho sbírek proběhl v roce 1882 ve Vídni. Tam tento mědiryt získal Vojtěch Lanna (1836–1909), jeden z našich nejproslulejších sběratelů a mecenášů umění. Grafické listy a kresby často opatřoval autorským určením a poznámkami o tom, jak je získal. Zde nalezneme přípis: „... Camesina / April 1882 Wien. / Superbe“. Tvorba Kleinmeistrů, „malých“ mistrů podürerovské generace, patřila mezi jeho sběratelské priority. V roce 1884 list daroval Obrazárně Společnosti vlasteneckých přátel umění, předchůdkyni Národní galerie.

(LB)

The unique subject of this engraving depicts a scene from the medieval legend of Herkinbald. In his quest to obtain justice, a sick, bed-ridden judge cuts the throat of his nephew, who has been charged with rape.

The stamp in the lower right corner is that of the printmaker and collector Albert von Camesina (1806–1881). The sale of his collections took place in Vienna in 1882. There, the engraving was purchased by Vojtěch (Adalbert) Lanna (1836–1909), one of the most distinguished Czech art collectors and patrons of the arts. He often wrote information on the prints and drawings about their authorship and notes on how he had obtained them. Here, we find the annotation: „...Camesina / April 1882 Wien. / Superbe“. The production of the post-Dürer generation of German printmakers known as Kleinmeister, or Little Masters, was among the priorities in his collecting pursuits. In 1884 he donated the print to the Picture Gallery of the Society of Patriotic Friends of the Arts – the forerunner of the National Gallery.

(LB)

13 |

Robert Nanteuil (1623–1678) – rytec | engraver

Philippe de Champaigne (1602–1674) – autor předlohy | inventor

Portrét kancléře Michela Le Telliera | Portrait of Chancellor of France, Michel Le Tellier, 1653

mědiryt | engraving, 323 × 251 mm

II. stav | state II

R 59553

Vynikající portrétista Robert Nanteuil byl dvorním rytcem francouzského krále Ludvíka XIV. Opakovaně portrétoval Krále Slunce, příslušníky jeho dvora i jiné významné osoby včetně Michela Le Telliera (1603–1685), státního ministra a kancléře.

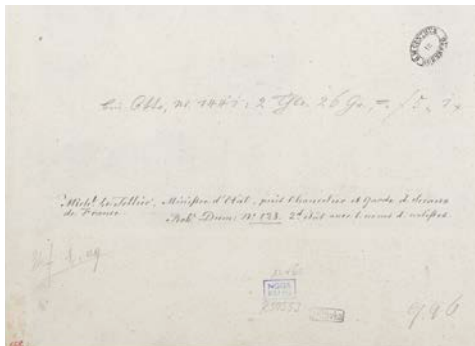
Starší sběratelské razítko na zadní straně listu náleželo G. W. Güntherovi, obchodníkovi s grafikou v Norimberku, kde patrně působil kolem poloviny 19. století, bližší poznatky o něm však nemáme. Poté byl mědiryt v majetku architekta a stavitele Josefa Hlávky (1831–1908), známého mecenáše, jenž stál u zrodu České akademie věd a umění. Jeho sbírka zahrnovala také malby, sochy i umělecké řemeslo a po jeho smrti obohatila veřejné fondy. Mezi nimi Národní muzeum, na něž upomíná drobné razítko „LM-P“ (Landesmuseum in Prag) vpravo dole. Odtud list putoval v roce 1949 do sbírek Národní galerie v Praze.

(LB)

The outstanding portraitist Robert Nanteuil was court engraver to King of France Louis XIV. He repeatedly portrayed the Sun King, as well as members of his court and other prominent figures, among them Michel Le Tellier (1603–1685), Secretary of State and Chancellor of France.

The older collector's stamp on the back of the print belonged to G. W. Günther, a print seller from Nuremberg, where he was probably active around the mid-19th century, however there is lack of other information about him. Afterwards, the engraving was in the property of the architect and builder Josef Hlávka (1831–1908), a noted Czech philanthropist who stood at the inception of the Czech Academy of Sciences and Arts. His art collection also comprised paintings, sculpture, and arts and crafts, and after his death it enriched many public holdings. These included the National Museum that is referenced on the small stamp "LM-P" (Landesmuseum in Prag) at the lower right. From there, the sheet was transferred to the collections of the National Gallery in Prague in 1949.

(LB)

verso (detail)

Ph. Champagne p. r. c.

Rob. Nantouil sculp.

14 |

Nicolas Gabriel Dupuis (1698–1771) – rytec | engraver

François Eisen (1695–1778) – autor předlohy | inventor

Amusement de la Jeunesse, 1762

lept | etching, 387 × 265 mm

II. stav | state II

DR 1374

Amusement de la Jeunesse (Zábava mladých) zachycuje dvojici dětí z vyšší společnosti, trápící svou hrou domácího mazlíčka. Chlapec tahá za ucho kočku, aby „zpívala“ podle not. Mravokárný list pochází z osobního majetku Františka Ferdinanda d'Este (1863–1914), následníka rakousko-uherského trůnu.

František Ferdinand byl nejen vášnivým lovcem, ale také sběratelem. Své sbírky shromáždil na zámku Konopiště, přičemž tou nejznámější je tzv. svatojiřská, soustředující předměty s motivem sv. Jiří. Měl i rozsáhlou sbírku grafiky, jejíž část je dnes uložena v Národní galerii. Některé listy jsou označeny přímo razítkem jeho osobního majetku.

(LB)

The sheet *Amusement de la Jeunesse* (The Pastime of the Young) shows two children from higher society at play, teasing their pet. The boy is pulling the cat's ear to make it "sing" from a music score. The morality print comes from the personal property of Archduke Franz Ferdinand (1863–1914), the heir presumptive to the throne of Austria-Hungary.

Franz Ferdinand was not only an avid hunter but also a passionate art collector. He accumulated his collections at the Konopiště Castle, the finest of which is the St George Collection devoted to objects with the motif of St George. He also owned an extensive corpus of prints, a part of which is now housed in the National Gallery. Some of the sheets bear the stamp of his personal property.

(LB)

verso (detail)

AMUSEMENT DE LA JEUNESSE.

Monsieur
Amateur honoraire
des Arts de
Par son très humble et très

Michel
de l'Académie
Marseille.
Observant Secrétaire Bachelot

gravé par F. Esmé le Pore

A Paris chez Bachelot rue de la Harpe

Vendu par Nicolas Pignat 1763

15 |

Crispijn de Passe (1564–1637)

Stvoření světa a čtyř živlů | The Untangling of Chaos and the Creation of the Four Elements

z cyklu | from the series *Metamorphoseoon Ovidianarum typi aliquot artificiosissime delineati...*, 1602
mědiryt | engraving, 87 × 131 mm (obraz | image)

R 197838

Renesanční sběratelská alba jsou velmi vzácná. Vystavený exemplář je o to cennější, že známe jeho původního vlastníka. Karel Příchovský z Příchovic pocházel ze starého šlechtického rodu z Přešticka, žil na přelomu 16. a 17. století a zvolil si vojenskou kariéru. Nejspíše na cestách si pořídil cyklus se 136 mědiryty Ovidiových *Proměn*, které byly vydány v Kolíně nad Rýnem v roce 1602. Příchovský si grafiky dal svázat do pergamenové vazby zdobené slepotiskem a připojil list se svým erbem, datací 1617 a osobním heslem, které je psáno nikoli česky, jak bychom očekávali, nýbrž německy. Album též obsahuje přípisy s vojenskými účty. O Příchovském víme již jen to, že v roce 1613 probodl v Přešticích jiného šlechtice a že nejspíše zemřel v roce 1648 během švédského útoku na Prahu. Voják Příchovský měl nicméně dobrý vkus. Album je velmi cenné i proto, že jsou známy pouze další dva svazky tohoto cyklu s kompletním počtem rytin.

(BK)

Renaissance-period collector's albums of prints are very rare indeed. The exhibited sheet is all the more valuable as its original owner is known. Karel Příchovský of Příchovice was born into an ancient aristocratic family from the Přeštice region in Western Bohemia, he lived in the late 16th and early 17th centuries and chose a military career. It was presumably during his travels that he purchased a series of prints containing 136 engravings of Ovid's *Metamorphoses*, published in Cologne in 1602. Příchovský had the prints bound in a vellum binding decorated with blind tooling, to which he added a sheet showing his coat of arms, the date 1617 and his personal motto that is not written in Czech, as would be expected, but in German. The album also contains annotations listing military bills. All we know about Příchovský is that in 1613 he stabbed to death another nobleman in Přeštice and that he probably died in 1648 during the siege of Prague by the Swedish troops. Nonetheless, the military man Příchovský had a refined taste for the arts. The album's value is also due to the fact that only two other volumes of this series that have the full number of prints are known to exist.

(BK)

16 |

Philips Galle (1537–1612) – dílna | workshop

Hendrick van Cleve III. (1525–1590) – autor předlohy | inventor

Koloseum | The Colosseum

z cyklu | from the series *Ruinarum varii prospectus...*, kolem | ca. 1580–1585

mědiryt | engraving, 176 × 244 mm (obraz | image)

R 241191

Také toto sběratelské album je velmi cenné. V přední části obsahuje rytiny od Johanna Sadelera podle Maartena de Vos s biblickými výjevy z počátků lidstva, které byly vydány v roce 1583. Následuje cyklus půvabných pohledů na římské památky a krajiny z Itálie, Řecka, Španělska a Německa, vydaný v dílně Philipse Galleho přibližně ve stejnou dobu. Je velmi pravděpodobné, že album bylo vytvořeno nedlouho po vydání obou cyklů, byť vzor slepotisku bližší datování neumožňuje. Album nese stopy častého používání, kožená vazba je opotřebovaná a grafiky měly důsledkem velkého zájmu potřhané a zašpiněné okraje.

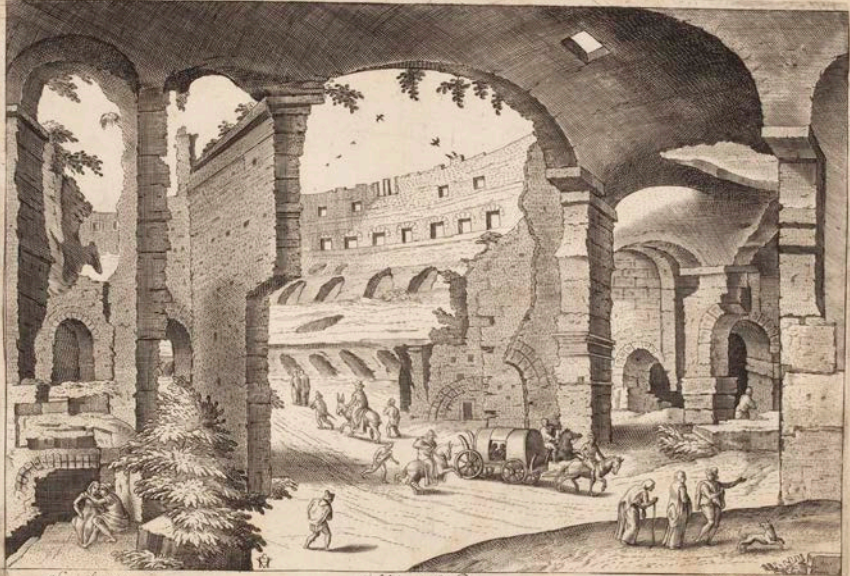
(BK)

This is another valuable collector's album.

It commences with engravings by Johann Sadeler based on designs of Maarten de Vos that show biblical scenes from the beginnings of humanity, which were published in 1583. Then follows a cycle of charming views of Roman antiquities and landscapes from Italy, Greece, Spain, and Germany, published in the workshop of Philips Galle at roughly the same time. It is highly probable that the album was created shortly after the two series were printed, although the blind-tooling design does not allow for a more precise dating. The volume bears signs of frequent use, the leather cover is worn down and the prints have torn and soiled edges due to excess handling.

(BK)

H. W. C. sculp.

Colisei prospectus.

Philipp. Gaillard sculp.

17 |

Jan van de Velde II. (asi | ca. 1593 (?) – 1641)

Pocestný v krajině s východem slunce | Horseman in a Landscape at Sunrise

z cyklu | from the series *Amoenissimae aliquot regiunculae*, 1616

lept | etching, 120 × 187 mm

R 168141

Drobný lept je prací jednoho z protagonistů revoluční proměny ztvárnění krajiny, k níž došlo krátce po roce 1600 v Haarlemu. Do popředí zájmu se dostala běžná nizozemská scenérie zachycená prostým lineárním rukopisem. V tomto uměleckém prostředí má kořeny proslulá holandská krajinomalba 17. století.

Neméně zajímavá je i zadní strana listu.

Někdejší vlastník grafiky si na ni francouzsky zaznamenal náklady na nákup potravin na neděli, rozepsány jsou např. položky za maso, chléb, sůl a další poživatiny. V levém dolním rohu se nachází sběratelská značka ve tvaru dubové větvičky s iniciály „AF“. Patřila známému brněnskému sběrateli Alfredu Fischelovi (1853–1926). Právník a politik německé národnosti vytvořil rozsáhlou kvalitní sbírku grafiky. Byl aktivní i v různých muzejních spolcích.

(BK)

This small-size etching is the work of one of the proponents of the revolutionary transformation of the art of landscape that had taken place shortly after 1600 in Haarlem. An interest in capturing the local Dutch landscape scenery using a plain linear style gradually came to the foreground. It is in this artistic milieu that the much-admired 17th-century Dutch landscape painting has its roots.

The verso of this sheet is no less intriguing.

The former owner of the print jotted down on the back, in French, the costs of his Sunday food purchase, individually listed are the prices for meat, bread, salt, and other foodstuffs. Found in the lower left corner is a collector's mark in the shape of an oak twig with the initials "AF". It belonged to the prominent collector Alfred Fischel (1853–1926) of Brno. This jurist and politician of German nationality amassed an extensive, high-quality old master print collection. He was also active in a number of museum-related associations.

(BK)

746

M. ouvrier adonc payé dimanche

Liste des dépenses

pour impôt sur feu 4 livres demandé	2 #
pour impôt de bois	12 S
pour impôt de croûtes	12 S
pour sel	8 S
pour pain et croûtes	12 S
pour bière	12 S
pour pain	9 S
pour une salade	13
pour bière	6 S
pour pain	
ou au bois	

Jan. r. de Velds 8
N° 17 6

2168.141

18 |

Franz Schweighofer (1797–1861)

Pohled na hrad Peutelstein u Ampezza | View of Peutelstein Castle near Ampezzo, 1830

kresba perem a štětce | pen and brush drawing, 301 × 437 mm

R 208863

V 19. století si mnozí movití lidé, zejména ve šlechtickém prostředí, vedli sběratelská alba s grafikami a kresbami, nejčastěji jako připomínku svých cest. Převládaly v nich pohledy na pamětihodnosti a krajinu, časté byly též žánrové či satirické výjevy, postavy v místních krojích apod. Pokud byli sami výtvarně činní, začleňovali do alb také své výtvary. Alba obsahují nezřídka i komentáře o získání grafik a různé pozvánky, vstupenky či vizitky osob, s nimiž se vlastník alba setkal. Je to cenný historický pramen a poutavý vhled do života této společenské vrstvy určité epochy. Jedním z těchto cestovatelských alb je i vystavený exemplář, vázaný v luxusně provedených kožených deskách. Vystavený akvarel zobrazuje výstavbu silnice spojující Innsbruck a Benátky, nápis dole prozrazuje, že výjev podle skutečnosti nakreslil inženýr (a také umělec) Franz Schweighofer. Album patřilo nejspíš hraběti Karlu Chotkovi (1783–1868), který mimo jiné působil jako guvernátor v Tyrolsku a Vorarlbersku.

(BK)

In the 19th century, many wealthy people, especially those from aristocratic circles, kept collector's albums of prints and drawings, mostly as keepsakes of their travels. Prevalent in them were views of historical landmarks and landscapes, as well as genre and satirical scenes, figures in local folk costumes, and such like. Those collectors who themselves were artistically creative incorporated their own works into the albums. Many of the volumes comprise commentaries on the acquisition of the prints and an array of invitation cards, entrance tickets and visiting cards of persons whom the owner of the album had met. This is both an invaluable historical source as much as a fascinating glimpse into the life of this social stratum of that particular era. The volume on display is one such travel journal, bound in luxuriously executed leather covers. The exhibited watercolour painting depicts the construction of a road linking Innsbruck and Venice, the inscription at the bottom claims that the scene was drawn "from life" by the engineer (and artist) Franz Schweighofer. The album probably belonged to Count Karel Chotek (1783–1868) who, among other occupations, was also Governor of Tyrol and Vorarlberg.

(BK)

Handwritten text, likely a signature or date, located below the painting.

Schloß Hohenfels an der Kreuzenzer Straße

126

19 |

Romeyn de Hooghe (1645–1708)

Plenění vesnice | The Pillaging of a Village

ilustrace z knihy | illustration from the book *Advis fidelle aux veritables Hollandois...*, 1673

lept | etching, 142 × 190 mm

R 247653

Album je ukázkou novodobé sběratelské praxe, v Londýně jej sestavil milovník starých mistrů plukovník George Ambrose Cardew (1865–1941). Otevřeno je na listu ze série vyobrazení zvěrstev prováděných vojsky Ludvíka XIV. za francouzsko-nizozemské války. Album dále obsahuje práce různých rytců 16. a 17. století. Zajímavé je, že Cardew nechal moderní kartony svázat do pergamenových desek zdobených slepotiskem.

Cardew užíval vlastní sběratelské razítko s iniciálami „G.A.C.“, na předsádku vlepil i své exlibris. Na zadní stranu grafických listů si často zapisoval srovnání svých otisků s těmi ze sbírek British Museum a Windsoru, jež dobře znal. Představovaný list je kuriózním příkladem, kdy k adjustaci leptu do alba použil dokonce fragmenty objednacích lístků ze studovny British Museum.

Album bylo pravděpodobně součástí prodeje části Cardewovy sbírky v červnu 1943 u Sotheby's v Londýně. Jeho přesná cesta do pražské Národní galerie však zatím není zcela objasněna. Cardew sbíral v hojné míře i Hollarovy lepty, z jeho pozůstalosti je zakoupili sběratelé z řad československé exilové vlády – Jaromír Smutný, Ladislav Feierabend i Edvard Beneš a jeho choť.

(LB)

This album is an example of modern-period collecting practice; it was compiled in London by the old master print aficionado Colonel George Ambrose Cardew (1865–1941). It opens to a print from the series of illustrations depicting the atrocities committed by the armies of Louis XIV during the French-Dutch War. The volume also contains engravings by different printmakers of the 16th and 17th centuries. Interestingly, Cardew had the modern leaves bound in vellum covers decorated with blind tooling.

Cardew used his own collector's stamp with the initials "G.A.C." and had a bookplate pasted on the front attached endpaper. He would often write on the versos of the prints comparisons of his impressions with those from the collections of the British Museum and Windsor Castle, with which he was well acquainted. The presented sheet is a curious specimen as it uses slips of file cards from the British Museum's reading room to mount the etching into the album.

In all likelihood, the volume was one of the items included in the sale of a part of Cardew's collection in June 1943 at Sotheby's in London. However, how exactly it entered Prague's National Gallery collections has yet to be ascertained. Cardew was also an avid collector of etchings by Wenceslaus Hollar, which were purchased from his posthumous estate by collectors from the Czechoslovak exile government in London – Jaromír Smutný, Ladislav Feierabend, and Edvard Beneš and his wife.

(LB)

Small text on the left slip:
Students and Visitors are requested to specify in writing
the Prints or Drawings which they require.

Date: _____
Name: _____
Prints or Drawings required.

38

LOT 622

20 |

Giovanni Francesco Grimaldi (1606–1680) – rytec | etcher

Tizian | Titian (1488/1490–1576) – autor předlohy | inventor

Krajina s loutnístou a rybáři na loďce | Landscape with a Man Playing a Lute in a Fishing boat, 1630–1680
lept | etching, 349 × 471 mm

R 79595

Grafické listy bývaly hojně kupovány a sbírány umělci. Jejich motivace byla většinou odlišná od přístupu jiných sběratelů. Grafiky tvořily v uměleckých dílnách zásobárnu nápadů a inspirace. Umělci kopírovali jednotlivé postavy, motivy i celé kompozice, podle grafik se též učili vlastní techniku. Na mnohých rytinách nacházíme stopy po jejich využití v uměleckých dílnách. Pro zkopírování celé kompozice umělci používali rastru, který jim umožnil výjev snáze napodobit ve správných proporcích. Je to i případ tohoto leptu podle předlohy od slavného italského renesančního umělce Tiziana.

(BK)

Prints were often purchased and collected by artists. Their motivation usually differed from those of other collectors. The prints served as stores of ideas and inspiration in artists' workshops. Artists copied individual figures and motifs, or entire compositions; based on prints, they also learned and adopted their techniques. Many sheets show signs of handling in artists' workshops. In order to copy the whole composition, artists would draw a grid on the prints that enabled them to replicate the scene in accurate proportions. Such is the case of this etching that was produced after a design by the famous Italian Renaissance artist Titian.

(BK)

Rembrandt Harmenszoon van Rijn (1606–1669)

Panna Marie s Ježíškem v oblacích | The Virgin and Child in the Clouds, 1641

lept a suchá jehla | etching and drypoint, 159 × 97 mm (ostříženo | trimmed)

R 143712

Rembrandt náleží mezi nejvíce napodobované a kopírované umělce. Takřka od každé jeho grafiky je známo několik kopií. Pražský otisk výjevu *Panny Marie s Ježíškem v oblacích* nese také zřetelné stopy rastru, tedy kopírování. Není vyloučeno, že kopista tuto skupinu použil ve větší kompozici, neboť rastr zasahuje pouze část s postavami, nikoli výjev celý. Dnes by se takto k cennému pravému „Rembrandtovi“ již nikdo nezachoval.

(BK)

Rembrandt is one of the most imitated and replicated artists of all. Numerous copies of virtually every one of his prints are known to exist. The Prague impression of the *Virgin and Child in the Clouds* scene bears distinct traces of a grid, suggestive of replication. Conceivably, the copyist may have used this figure group in a larger composition because the grid only overlies the section with the figures, not the entire scene. Nowadays, nobody would ever think of treating such an invaluable, genuine “Rembrandt” this way.

(BK)

22 |

Mistr s kostkou | Master of the Die (1525–1560 činný v Itálii | active in Italy)

Hrající si putti | Putti at Play, 1530–1560

mědiryt | engraving, 183 × 280 mm

R 158294

Kopírování z grafik se provádělo také pomocí propichování obrysů, jak vidíme na fotografii zadní strany této rytiny. Zadní strana se začernila pomocí uhlu, vpichy pak vnášely tmavou barvu na nový papír a propojením vpichů se přenesly kýžené postavy. Zde si však umělec „vypůjčil“ pouze jednu postavu. Rytina byla v minulosti zdobně orámována a na podložce zůstaly zachovány různé příписy. Je evidentní, že po svém „pobytu“ v umělecké dílně se rytina dostala do pečlivě budované sbírky.

Kvalitní otisky Mistra s kostkou jsou velmi ceněné, jméno tohoto rytce není známo, nazývá se podle své autorské značky – kostky. Předpokládá se, že se vyučil v dílně předního italského grafika Marcantonia Raimondiho.

(BK)

Replication from prints was also done by piercing outlines with a stylus, as can be seen in the photograph on the back of this print. The reverse side was first blackened using charcoal, the pierced dots then transferred the dark colour onto a blank sheet of paper and by joining the dots the required figures were transposed onto the new medium. In this case, however, the artist “borrowed” only one figure. Sometime in the past, the print was embellished with decorative borders and the support still shows various annotations. It is evident that after its “sojourn” in an artists’ workshop, the print found its way into a meticulously developed collection.

Fine-quality impressions of the Master of the Die are highly prized; as the name of this engraver is unknown, he is called after his artist’s mark – a die. It is assumed that he had trained in the studio of the prominent Italian printmaker Marcantonio Raimondi.

(BK)

23 |

Francesco Brizio (asi | ca. 1574–1623) – rytec | etcher

Lodovico Carracci (1555–1619) – autor předlohy | inventor

Klanění tří králů | The Adoration of the Magi, 1600–1620

lept | etching, 222 × 180 mm

R 6894

Další z běžných postupů kopírování postav spočívá v obtažení obrysů v protisvětle na skle. Užívá se ostatně dodnes. I ve fondu Národní galerie jsou desítky grafik s obtaženými postavami na zadní straně. Kresba rudkou byla výhodná, protože přiložením čistého papíru a následným zatlačením se hnědá stopa přenesla a postava se zobrazila ve stejném směru jako na originálu. Lept zachycuje nedochovalou fresku od Lodovica Carracciho z boloňského kostela Santa Maria della Pioggia. Odkaz v dolní části rytiny na autorství jeho slavnějšího bratrance Annibala Carracciho je pokládán za mylný, objevuje se totiž až od pozdějšího vydání grafiky.

(BK)

Another common figure-replicating technique consists in tracing the contours against light on glass. This method is still used today. The National Gallery houses dozens of prints with figures outlined on the verso. Drawing in red chalk was a suitable medium because by placing a blank sheet of paper onto it and pressing down on it, the brown line was copied onto the paper and the figure appeared in the same direction as in the original. This etching depicts a no longer extant fresco by Lodovico Carracci from the Church of Santa Maria della Pioggia in Bologna. The reference in the lower section of the print to the authorship of his more famous cousin Annibale Carracci is considered to be erroneous, as it appears only on a later-date edition of the print.

(BK)

24 |

Boëtius Adamsz. Bolswert (asi | ca. 1580–1633)

Život poustevníka | The Life of a Hermit

ilustrace z knihy | illustration from the book *Via vitae aeternae iconibus illustrata...*, 1630

mědiryt | engraving, 150 × 94 mm

R 197095 – recto

Anonym, střední Evropa | Anonymous, Central Europe

Ženská postava – alegorie Víry (?) | Female figure – Allegory of Faith (?), kolem | ca. 1700

kresba perem a tuší | pen and ink drawing, 150 × 94 mm

R 197095 – verso

S grafikami se v dílnách zacházelo většinou utilitárně. Prázdnou zadní stranu rytiny umělci často použili k zaznamenání nápadu, vepsání poznámky či sečtení nákladů na zakázku. Na zadní straně této rytiny je nakreslena ženská postava, nejspíš alegorická postava Víry, která si tradičně přidržuje svůj atribut – srdce na hrudi. Je naskicována na zadní straně rytiny zobrazující život poustevníka od nizozemského rytce Boëtia Bolswerta. Rytina je ilustrací z knihy duchovních meditací a praktik jezuity Antoina Sucqueta.

(BK)

Prints tended to be treated in a utilitarian fashion in workshops. Artists would often use the blank verso of the sheet to jot down their ideas, to make annotations or to add up the costs of the commission. The reverse side of this print shows a female figure, most likely the allegorical personification of Faith, holding her attribute – a heart – on her chest. The figure is sketched on the reverse side of a print depicting the life of a hermit by the Flemish engraver Boëtius Bolswert. The engraving is an illustration from the book of spiritual meditations and practices by the Jesuit Antoine Sucquet.

(BK)

25 |

Theodor de Bry (1528–1598)

Prázdná kartuše pro erb | Blank cartouche for a coat of arms, 1600–1620

z cyklu | from the series *Emblemata nobilitati et vulgo scitu digna*, 1592

mědiryt | engraving, 146 × 98 mm

R 128641

Již v 16. století vycházely grafické cykly s návrhy zlatnických prací, ornamentů, perspektivních pohledů apod., které sloužily umělcům jako vzory a předlohy. Nizozemec Theodor de Bry vydal jeden takový cyklus s rytinami s částmi erbů. Vystavený otisk ukazuje doplnění grafiky jak v části obrazové, kde dominují medvědí tlapy, tak i v nápisových tabulkách. „Dum spiro spero“ bylo a je oblíbeným mottem, jehož autorství je připisováno Ciceronovi, a znamená: Dokud dýchám, doufám. „Forsan meliora sequentur“ v dolní části je obměnou Vergiliových veršů z *Aeneidy* a znamená: Snad přijde něco lepšího. Takto dokončil mědirytový „prefabrikát“ optimisticky naladěný umělec.

(BK)

Already in the 16th century, series of prints were published that comprised designs for goldsmiths' works, ornaments, perspectival views, etc., that served artists as examples and models. The Flemish engraver Theodor de Bry published one such series of engravings depicting parts of armorial emblems. The exhibited impression shows the completion of the print both in its pictorial section dominated by bear's paws and in the inscription plates. "Dum spiro spero" has been a popular motto, whose authorship is ascribed to Cicero and which means "While I breathe, I hope." "Forsan meliora sequentur" at the bottom is a paraphrase of Vergil's verses from the *Aeneid* that translates as "Perhaps better fortune will come." It is on this note that the optimistic artist concluded the engraved design.

(BK)

Sancti Spiritus

In forma mellis sequitur

Výběr z literatury | Selected bibliography

Frits Lugt, *Les Marques de collections de dessins & d'estampes*, Amsterdam 1921/1956.
Online verze | version: www.fondationcustodia.fr/Marques-de-collections-16

Peter Parshall, The Print Collection of Ferdinand, Archduke of Tyrol, *Jahrbuch der Kunsthistorischen Sammlungen in Wien* XLII, 1982, s. | pp. 139–184

Antony Griffiths, *Landmarks in Print Collecting. Connoisseurs and Donors at the British Museum since 1753*, London 1996

Christoph Baker – Caroline Elam – Genevieve Warwick, *Collecting Prints and Drawings in Europe, ca. 1500–1750*, Aldershot–Burlington 2003

Stephan Brakensiek, *Vom „Theatrum mundi“ zum „Cabinet des Estampes“. Das Sammeln von Druckgraphik in Deutschland 1565–1821*, Hildesheim – Zürich – New York 2003

Národní galerie v Praze | National Gallery in Prague

Grafický kabinet, Schwarzenberský palác | Graphic Arts Cabinet, Schwarzenberg Palace

23. 11. 2021 – 13. 2. 2022

Kurátorka | Curator: Blanka Kubíková

Odborná spolupráce | Specialized Collaboration: Lenka Babická

Poděkování | Acknowledgements: Kamil Boldan, Michal Tejček, Marta Vaculínová, Petr Voit a kolegové z Národní galerie v Praze | and colleagues from the National Gallery in Prague

Reprodukováná díla pocházejí ze sbírek Národní galerie v Praze. |

The artworks reproduced here are from the National Gallery in Prague's collections.

Úvodní text | Introduction: Blanka Kubíková

Autorky hesel | Entries: Lenka Babická [LB], Blanka Kubíková [BK]

Fotografie | Photographs: Oddělení fotografické dokumentace Národní galerie v Praze | Department of Photographic Documentation of the National Gallery in Prague

Překlad | Translation: Linda Leffová

Redakce | Editing: Kristýna Pražanová, Elizabet Kovačeva

Grafická úprava a sazba | Graphic layout and typesetting: Matěj Bárta

www.ngprague.cz

© Národní galerie v Praze, 2022

ISBN 978-80-7035-801-6

Grafiky s rodokmenem
Poklady starých grafických sbírek
Prints with a Pedigree
Treasures from Old Print Collections